

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 005.342:005.95
JEL Classification: O31; O32

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

©2020 АДАМЕНКО М. В., КАШУБІНА Ю. Б.

УДК 005.342:005.95
JEL Classification: O31; O32

Адаменко М. В., Кашубіна Ю. Б.

Організаційно-економічний механізм фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства

У статті обґрунтовано необхідність утворення організаційно-економічного механізму для ефективного управління процесом фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства. Визначено, що в науковій літературі цьому напрямку дослідження не приділено належної уваги. Окремі фрагментарні дослідження не дають цілісно-системного уявлення про процеси, цілі, завдання, показники та критерії, функції, інструменти фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства. Шляхом систематизації та узагальнення наукових праць було розглянуто генезис наукової думки щодо сутності поняття «організаційно-економічний механізм». У результаті дослідження було визначено сутність організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства, виділено його основні сутнісні характеристики, наведено систему принципів його побудови. Авторами розроблено організаційно-економічний механізм фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства на основі поєднання цільового, процесного, функціонального та забезпечувального підходів. При цьому враховано, що запропонований механізм розглядається як відкрита система, що має вхід (зовнішні фактори та фінансові можливості працівників і підприємства), вихід (результати фінансування), внутрішню будову організаційно-економічного механізму, яку схематично наведено у статті, має циклічний характер і містить зворотний зв'язок. Обґрунтовано, що на кожному етапі процесу формування та функціонування організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу потрібно здійснювати оцінювання його економічної ефективності. Застосування розробленого організаційно-економічного механізму на практиці дозволяє менеджменту підприємства оптимізувати фінансування інноваційного потенціалу персоналу відповідно до поставлених цілей і визначених критеріїв ефективності.

Ключові слова: інноваційний потенціал персоналу, організаційно-економічний механізм, фінансування, ефективність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-119-125>

Рис.: 1. **Бібл.:** 23.

Адаменко Марина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку, Криворізький національний університет (вул. Віталія Матусевича, 11, Кривий Ріг, 50027, Україна)

E-mail: adamenko@knu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0738-1067>

Scopus Author ID: 56624350100

Кашубіна Юлія Богданівна – кандидат економічних наук, доцент, проректор Криворізького національного університету (вул. Віталія Матусевича, 11, Кривий Ріг, 50027, Україна)

E-mail: kashubina@knu.edu.ua

UDC 005.342:005.95
JEL Classification: O31; O32

Adamenko M. V., Kashubina Y. B. Organizational and Economic Financing Mechanism for the Innovative potential of Enterprise Staff

The article gives ground for the need to form organizational and economic mechanism for effectively managing the process of financing the innovative potential of an enterprise. The existing research papers in this area do not pay the necessary attention to the issue. Some fragmentary studies, though do exist, still do not give a holistic and systematic view of the processes, goals, objectives, indicators and criteria, functions, tools for financing the innovative potential of enterprise staff. The genesis of scientific thought about the essence of the «organizational and economic mechanism» concept was considered through systematizing and generalizing various scientific works on the issue. The research has resulted in defining the essence of the organizational and economic mechanism for financing the innovative potential of an enterprise ==staff; pointing out its basic essential characteristics; describing the system of its constructive principles. The authors have designed an organizational and economic mechanism for financing the innovative potential of an enterprise staff through combining targeted, process, functional and support approaches. At the same time, the authors have taken into account the fact that the abovementioned mechanism is considered as an open system, which has entrance (external factors and financial capabilities of employees and enterprises); exit (financial results); and the internal structure of the organizational and economic mechanism, which is schematically presented in the article. Besides, the system has a cyclical pattern and provides feedback. It has been proven that it is necessary to evaluate the economic efficiency of the organizational and economic mechanism for financing the innovative potential of the staff at each stage of its formation and operation. The practical application of the suggested organizational and economic mechanism allows the enterprise management to improve the financing of the innovative potential of the staff in accordance with the goals and efficiency criteria set at the enterprise.

Keywords: efficiency, financing, innovative potential of staff, organizational and economic mechanism.

Fig.: 1. **Bibl.:** 23.

Adamenko Marina V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance of Business Entities and Innovative Development, Kryvyi Rih National University (11 Vitaliia Matushevycha Str., Kryvyi Rih, 50027, Ukraine)

E-mail: adamenko@knu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0738-1067>

Scopus Author ID: 56624350100

Kashubina Yuliia B. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Pro-rector of the Kryvyi Rih National University (11 Vitaliia Matushevycha Str., Kryvyi Rih, 50027, Ukraine)

E-mail: kashubina@knu.edu.ua

Вступ. Економічний розвиток України на сучасному етапі неможливий без інноваційного розвитку всіх суб'єктів господарювання. Сильна конкуренція, широкий спектр товарів, робіт і послуг, підприємницькі ризики, вплив різного роду макро- та мікроекономічних чинників на обсяг і якість виробленої продукції вимагають розвитку інновацій. Рушійною силою продукування, впровадження та використання інновацій у діяльності будь-якого підприємства є його персонал, що має певні інноваційні здібності та можливості (інноваційний потенціал), а також бажання їх використовувати для забезпечення інноваційної активності підприємства. Грамотний, висококваліфікований та інноваційно спрямований персонал, який здатний швидко й ефективно приймати рішення, проводити інноваційну діяльність, є основою розвитку сучасного підприємства.

Сьогодні розвиток інноваційного потенціалу персоналу підприємства стає об'єктивною необхідністю. Для забезпечення цього процесу потрібно проводити відповідне фінансування. Його відсутність або недостатність стає однією з причин стримування інноваційної активності працівників та гальмування інноваційного розвитку підприємств. Тому дослідження наукових основ фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємств є важливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємств реалізуються в різних формах, має певні обсяги і структуру. Його організація, забезпечення достатності фінансування та ефективності цього процесу потребують попереднього теоретико-методичного дослідження. Питанням фінансування інноваційної діяльності на підприємствах приділялося багато уваги у працях Чемодурова А. М. [1], Мазнева Г. Є. [2], Чернявської М. К. [3], Полозової Т. В. [4], Карнаушенка А. С. [5], Ксьонжик І. В. [6], Савіцької О. П. [7] та ін. Процес формування, оцінки й управління інноваційного потенціалу персоналу підприємства є об'єктом дослідження багатьох науковців, таких як Ващенко Н. В. [8, 9], Рудь Н. Т. [10], Харун О. А. [11], Кабанов А. І. [12], Крупський О. П. [13]. Однак фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства в сучасних вітчизняних дослідженнях майже не розглядається.

Вивчаючи окремі аспекти залучення фінансових ресурсів для розвитку інноваційного потенціалу персоналу підприємств, виявлено, що на особливу увагу заслуговують наукові дослідження щодо побудови організаційно-економічного механізму фінансування цього потенціалу.

Це дозволило би сформувати розуміння всіх процесів такого фінансування, комплексно визначити всі його елементи й обґрунтувати прийняття рішень про формування і використання фінансових ресурсів на розвиток інноваційного потенціалу персоналу підприємства. Автори статті на основі огляду праць науковців дійшли висновку, що на цей час у науковій літературі недостатньо повно розглянуто організаційно-економічний механізм фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства. Є лише окремі фрагментарні наукові напрацювання щодо окремих його елементів. Так, у роботах Ващенко Н. В. [8; 9] визначено передумови, етапи та методичні засади щодо відбору домінант формування інноваційного потенціалу персоналу торговельного підприємства; Рудь Н. Т. [10] виділено складові елементи та фактори впливу на формування, розвиток і використання інноваційного потенціалу персоналу підприємства, покращено методику його оцінки; у дослідженні Твердушки Т. Б. [14] удосконалено організаційний механізм стимулювання персоналу щодо створення інновацій; автором Крупським О. П. [13] наведено складові інноваційного потенціалу персоналу туристичного підприємства, які слугують базою для його оцінки. Розглянуті дослідження не дають цілісного і системного уявлення про процеси, цілі, завдання, показники та критерії, функції, інструменти фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства. Об'єднавши всі елементи фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства у загальний організаційно-економічний механізм, виникає можливість дослідити їх комплексно як у теоретичному, так і практичному аспекті. Отже, дослідження сутності та формування організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства можна вважати проблемним питанням, яке потребує наукового вирішення.

Мета статті полягає у визначенні сутності та розробці організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства.

Викладення результатів дослідження. Фінансування відіграє важливу роль у формуванні інноваційного потенціалу персоналу підприємства як здатності працівників використовувати сукупність власних інноваційних здібностей та можливостей, які дозволяють їм активно продукувати, сприймати, впроваджувати і використовувати інновації у трудовій діяльності та у діяльності підприємства з метою отримання позитивного ефекту, досягнення цілей функціонування підприємства та забезпечення зростан-

ня його ринкової вартості. Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і забезпечення якісного фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства доцільно сформулювати відповідний організаційно-економічний механізм.

Перш ніж запропонувати авторське трактування сутності організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства, необхідно розглянути генезис наукової думки щодо сутності поняття «організаційно-економічний механізм».

Термін «механізм» запозичений в економічні науки з технічного обігу. Механізм – це «пристрій, що передає або перетворює рух; внутрішня будова, система чогонебудь; сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та ін. явище» [15].

О. Літвінов, С. Капталан зазначають, що «механізм» – «це система, простір, спосіб, що визначає порядок будь-якої діяльності, системи взаємодії певних ланок та елементів або внутрішню будову, систему, сукупність станів і процесів, з яких складається певне явище» [16]. У цій праці зазначено, що, на думку Л. Гурвица, який є нобелівським лауреатом з економіки, «механізм – це взаємодія між суб'єктами і центром, яке складається з трьох стадій: суб'єкти надсилають інформацію у центр; центр отримує всю інформацію розраховує майбутній результат; центр оголошує результат. Таким чином, доведено можливість і необхідність механістичного підходу до управління економічними системами» [16].

В економічній енциклопедії [17] надане таке визначення механізму в управлінні «як свідомо організованого, цілеспрямованого та активного впливу різних суб'єктів управління на процес розвитку та функціонування суспільного способу виробництва, окремих його ланок».

А. Кульман визначає, що «економічний механізм – це взаємозв'язок між певними економічними явищами і процесами» [18].

У роботі [16] автори пропонують визначення економічного механізму як сукупності, системи елементів впливу на економічні інтереси (наприклад, задоволення потреб ринку, отримання прибутку) суб'єктів господарювання, яка враховує особливості його зовнішнього (макрочинники) та внутрішнього (мікрочинники) середовища.

В економічних науках, окрім економічного механізму, науковці розглядають й організаційний механізм. Його дія спрямована на узгодження та сумісне функціонування всіх складників механізму, суб'єктів та об'єктів, ресурсів підприємства тощо.

Б. Погрішук під організаційним механізмом розуміє «організаційні форми виробництва, праці та управління, такі як організаційні структури та функції управління, система нормування та планування, співвідношення централізації і децентралізації менеджменту тощо» [19].

У роботі [16] автори під організаційним механізмом розуміють «сукупність управлінських дій, які спрямовані на організацію взаємодії між внутрішніми елементами всередині системи з урахуванням впливу зовнішнього середовища. Але суто організаційні важелі впливу на об'єкт управління без урахування економічних законів і закономірностей не можуть дати необхідний результат». Враховуючи сказане, для досягнення управлінських цілей підприємства

доцільно поєднувати економічний та організаційний механізми.

Ми вважаємо, що для ефективного управління будь-яким процесом, а у випадку нашого дослідження – процесом фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства, необхідно утворювати організаційно-економічний механізм. На нашу думку, він необхідний для окреслення організаційних елементів економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства.

Основною метою організаційно-економічного механізму є створення гідних економічних умов для досягнення певних організаційних цілей [20].

Автори роботи [16] обґрунтовують, що «організаційно-економічний механізм за своєю сутністю повинен об'єднувати дві підсистеми впливу, забезпечувати підвищення ефективності діяльності як функції зіставлення результату та витрат ресурсів підприємств». Ними запропоновано під організаційно-економічним механізмом розуміти «сукупність управлінських дій, спрямованих на організацію взаємодії між елементами системи з метою досягнення їхніх економічних інтересів з урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища». Літвінов О. С., Капталан С. М. вважають, що об'єднання організаційного та економічного блоків механізму дозволяє забезпечити необхідність організації взаємодії підсистем підприємства (організаційний блок) та спрямованість на досягнення економічних інтересів (економічний блок) [16].

До ознак, які розкривають сутність організаційно-економічного механізму, Т. Полозова, Ю. Овсяченко «відносять»:

- елементу, за якою механізм розглядається як організуюча система взаємозв'язків між структурними елементами;
- функціональну, яка визначається як сукупність видів діяльності, спрямована на досягнення визначеної мети;
- процесну, яка характеризує механізм як процес підготовки і прийняття управлінських рішень» [21].

Л. Довгань, Г. Дудукало зазначають, що «організаційно-економічний механізм управління підприємством слід розглядати як сукупність організаційних та економічних важелів (кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу), які справляють вплив на економічні й організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому» [22]. У межах організаційно-економічного механізму автори виділяють: систему забезпечення, функціональну систему та цільову систему. «Система забезпечення організаційно-економічного механізму складається з підсистем правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління підприємством. Цільова система організаційно-економічного механізму містить у собі цілі й основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору й оцінювання досягнення певних цілей і результатів діяльності підприємства» [22]. А функціональна система організаційно-

економічного механізму містить підсистеми планування, організації, мотивації, контролю і регулювання.

Аналогічну структуру організаційно-економічного механізму пропонує В. Лебідь. У забезпечувальній системі автор виділяє нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення та науково-технічне забезпечення. У функціональній системі – організаційно-економічні методи, організаційно-економічні форми (планування, контроль, управління) та організаційно-економічні важелі (стимули, санкції, умови і порядок нагромаджень, кредитування). А у цільовій системі – цілі і основні результати господарської діяльності, критерії вибору і оцінки досягнення певних цілей і результатів господарської діяльності [23].

Враховуючи розглянуті погляди науковців, вважаємо, що потрібно виділити такі сутнісні характеристики організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства та розглядати його таким чином:

- 1) організаційно-економічний механізм фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства є частиною господарського механізму підприємства як відкритої економічної системи;
- 2) організаційно-економічний механізм є системою функціонування процесу фінансування інноваційного потенціалу на підприємстві з погляду його організації (організаційний блок) та досягнення економічних результатів (економічний блок);
- 3) об'єктом впливу організаційно-економічного механізму є процес фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства, а кінцевою метою – підвищення економічної ефективності цього процесу;
- 4) організаційно-економічний механізм відповідає на запитання: як та якими методами, способами, інструментами здійснити доцільне, якісне та ефективне фінансування інноваційного потенціалу персоналу на підприємстві;
- 5) організаційно-економічний механізм спрямований на організацію взаємодії між власниками, інвесторами, керівниками-менеджерами підприємства та іншими зацікавленими особами у ефективності фінансування інноваційного потенціалу персоналу з метою досягнення економічних інтересів (підвищення інноваційної активності працівників, покращення інноваційної діяльності, зростання чистого прибутку) з урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища.

Побудова організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства повинна ґрунтуватися на системі принципів. За основу можна взяти систему принципів, що наведені В. Лебідь [23, с. 28], у якій вони поділяються на: загальнонаукові – відкритості, комплексності, сталості, пропорційності, системності, збалансованості, адекватності; специфічні – безперервності, пріоритетності, транспарентності, інтенсивності, гармонійності, гнучкості, граничної продуктивності.

Враховуючи проведені теоретичні дослідження, пропонуємо при побудові організаційно-економічного

механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства поєднувати погляди, описані у працях [21–23]. Це дозволить комплексно враховувати системний, функціональний, процесний, забезпечувальний та цільовий підходи при побудові організаційно-економічного механізму, а також спростити й оптимізувати прийняття управлінських рішень щодо фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства.

На рис. 1 наведено авторську розробку організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства. Він є універсальним і може застосовуватися не тільки для підприємств, а й для будь-яких суб'єктів господарювання, які залучають в інноваційну діяльність потенціал своїх працівників.

Загалом організаційно-економічний механізм фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства можна розглядати як систему, яка має:

- вхід – зовнішні фактори та фінансові можливості працівників і підприємства;
- вихід – результати фінансування;
- внутрішню структуру системи, якою є внутрішня будова організаційно-економічного механізму;
- зворотний зв'язок – заходи з удосконалення за наслідками оцінювання ефективності фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства.

Таким чином при побудові організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства реалізується *системний підхід*.

При реалізації *процесного підходу* пропонується виділяти три етапи функціонування цього організаційно-економічного механізму.

1. Підготовчий етап. Під час його здійснення визначаються цілі організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства, досягнення яких оцінюється на кожному етапі (реалізується *цільовий підхід*). Відповідно до цілей визначаються принципи побудови організаційно-економічного механізму та суб'єкти, які будуть задіяні у процесі організації фінансування. Також визначаються фактори впливу на процес фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства та проводиться їх аналіз;
2. Етап формування. Під час цього етапу безпосередньо розробляється структура організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства. За *функціональним підходом* виділяються два блоки – організаційний та економічний. Відбувається визначення методів побудови організаційно-економічного механізму та здійснення фінансування інноваційного потенціалу персоналу, способів забезпечення цього процесу (реалізується *забезпечувальний підхід*), визначаються інструменти і важелі фінансування. Наприкінці проводиться оцінка ефективності побудови цього організаційно-економічного механізму.
3. Етап функціонування. При його здійсненні відбувається вибір способів і джерел фінансування ін-

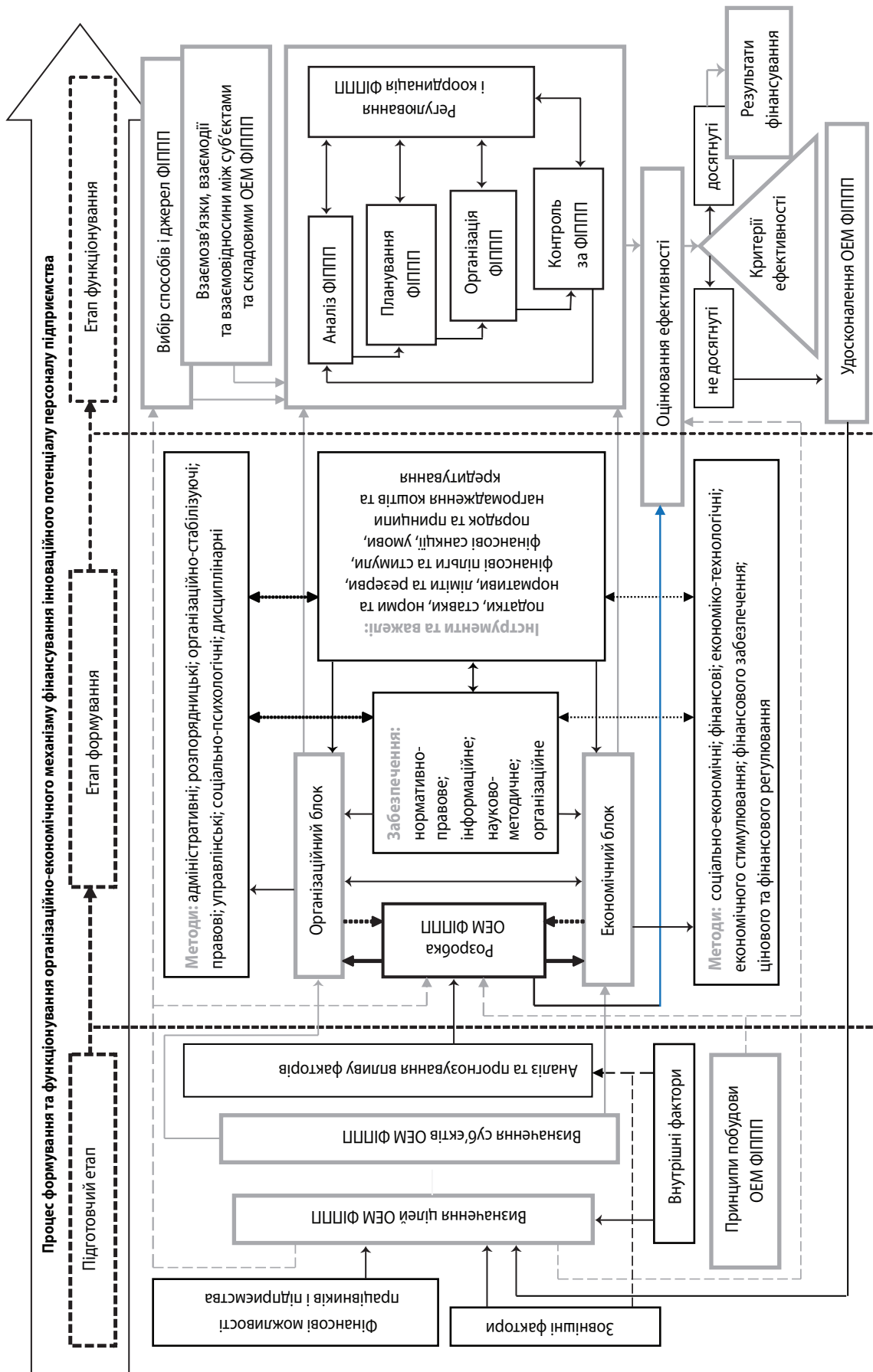

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства (OEM ФІППП)

Джерело: авторська розробка

новаційного потенціалу персоналу підприємства, формуються всі взаємозв'язки та взаємовідносини у ході підготовки до фінансування, а також визначається процесна взаємодія (процедура фінансування). За обраними способами і джерелами фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства здійснюється аналіз, проводиться планування, організовується процедура фінансування, за необхідності відбуваються регулюючі і координуючі дії, проводиться контроль за фінансуванням. Наприкінці необхідно оцінити ефективність фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства відповідно до визначених критеріїв ефективності, а також підсумувати отримані результати фінансування. За умови невідповідності результатів оцінювання ефективності визначеним критеріям потрібно здійснювати удосконалення організаційно-економічного механізму фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства відповідно до попередньо поставлених цілей.

Висновки. На основі отриманих результатів можна визначити, що розроблений авторами організаційно-економічний механізм фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства, побудований із застосуванням системного, процесного, цільового, функціонального і забезпечувального підходів. Він має циклічний характер, наділений зворотним зв'язком, дозволяє визначити слабкі місця та оптимізувати рівень ефективності фінансування інноваційного потенціалу персоналу відповідно до поставлених цілей та критеріїв ефективності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чемодуров А. М. Проблеми фінансування інноваційної діяльності підприємств. *Економіка України*. 2013. № 1. С. 40–49.
2. Мазнев Г. Є. Фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. *Економіка транспортного комплексу*. 2013. Вип. 22. С. 72–81.
3. Чернявська М. К. Аналіз основних джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств. *Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки*. 2014. Вип. 26. С. 395–404.
4. Полозова Т. В., Шейко І. А. Актуальні проблеми фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності промислових підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 2. С. 108–117.
5. Карнаушенко А. С. Шляхи покращення розвитку фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 17. С. 57–62.
6. Ксьонжик І. В. Формування джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств м'ясопереробної галузі України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 5 (3). С. 45–48.
7. Савіцька О. П., Новоставська О. І. Обґрунтування вибору джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2019. Т. 24. Вип. 4. С. 156–164.
8. Ващенко Н. В. Етапізація процесу формування інноваційного потенціалу персоналу торговельного підприємства. *Економіка розвитку*. 2014. № 3. С. 75–79.

9. Ващенко Н. В. Основи відбору домінант формування інноваційного потенціалу персоналу торговельного підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. № 3. С. 49–54.

10. Рудь Н. Т. Інноваційний потенціал персоналу підприємства: сутність, управління та методи оцінки. *Економічний форум*. 2019. № 2. С. 180–190.

11. Харун О. А. Теоретичні аспекти формування інноваційного потенціалу персоналу промислових підприємств. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Економіка*. 2017. Вип. 14. С. 7–14.

12. Кабанов А. І., Адаменко М. В. Принципи та функції управління інноваційним потенціалом персоналу підприємства. *Агросвіт*. 2017. № 5. С. 15–20.

13. Крупський О. П. Складові інноваційного потенціалу персоналу туристичного підприємства. *Науковий вісник БДФЕУ. Економічні науки*. 2015. № 28. Ч. 4. С. 79–82.

14. Твердушка Т. Б. Удосконалення організаційного механізму стимулювання персоналу до створення інновацій на підприємстві. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2015. № 3 (5). С. 50–55.

15. Словник української мови : в 11 т. 1973. Т. 4. URL: <http://sum.in.ua/s/mekhanizm>

16. Літвінов О. С., Капталан С. М. Сутність та види механізмів в економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 6 (11). С. 146–149.

17. Економічна енциклопедія : у 3 т. / відп. ред. С. В. Мочерний. Київ : Академія, 2001. Т. 2. 848 с.

18. Кульман А. М. Экономические механизмы. М. : Прогресс. 1993. 360 с.

19. Погрішук Б. В. Організаційно-економічні засади ефективного функціонування зернопродуктового підкомплексу : монографія. Тернопіль : Джура, 2009. 370 с.

20. Маслюгова Л. В., Ольшанський Г. В., Ралле Н. В. Організаційно-економічні механізми фінансування видів економічної діяльності // Реформування економіки України: ефективне виробництво, конкурентні регіони, макроекономічна рівновага : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. URL: <http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/148129>

21. Полозова Т. В., Овсюченко Ю. В. Сутність організаційно-економічного механізму функціонування підприємств промисловості. *Вісник МСУ. Економічні науки*. 2005. Т. VIII. № 1–2. С. 63–65.

22. Довгань Л. Є., Дудукало Г. О. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2012 (71). URL: <https://economy.kpi.ua/uk/node/376>

23. Лебідь В. С. Організаційно-економічний механізм фінансового забезпечення аграрного виробництва : дис. ... канд. екон. наук. Вінниця, 2017. 227 с.

REFERENCES

- Chemodurov, A. M. "Problemy finansuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv" [Problems of Financing Innovative Activity of Enterprises]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2013): 40-49.
- Cherniavska, M. K. "Analiz osnovnykh dzherel finansuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv" [Analysis of the Main Sources of Financing of Innovative Activity of Enterprises]. *Naukovyi visnyk [Bukovynskoho derzhavnoho finansovo-ekonomichnoho universytetu]. Ekonomichni nauky*, no. 26 (2014): 395-404.
- Dovhan, L. Ye., and Dudukalo, H. O. "Formuvannia orhantzatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu efektyvnoho upravlinnia

pidpryemstvom" [Formation of Organizational and Economic Mechanism of Effective Enterprise Management]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, 2012. <https://economy.kpi.ua/uk/node/376>

Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia], vol. 2. Kyiv: Akademiia, 2001.

Kabanov, A. I., and Adamenko, M. V. "Pryntsyty ta funktsii upravlinnia innovatsiynym potentsialom personalu pidpryemstva" [Principles and Functions of Management of Innovative Potential of the Enterprise Personnel]. *Ahrosvit*, no. 5 (2017): 15-20.

Karnaushenko, A. S. "Shliakhy pokrashchennia rozvytku finansuvannia innovatsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpryemstv" [Ways to Improve the Development of Financing the Innovative Activities of Agricultural Enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 17 (2014): 57-62.

Kharun, O. A. "Teoretychni aspekty formuvannia innovatsiinoho potentsialu personalu promyslovykh pidpryemstv" [Theoretical Aspects of Formation of Innovative Potential of Personnel of Industrial Enterprises]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Ekonomika*, no. 14 (2017): 7-14.

Krupskiy, O. P. "Skladovi innovatsiinoho potentsialu personalu turystychnoho pidpryemstva" [Components of the Innovative Potential of the Staff of the Tourist Enterprise]. *Naukovyi visnyk BD-FEU. Ekonomichni nauky*, vol. 4, no. 28 (2015): 79-82.

Ksyonzhyk, I. V. "Formuvannia dzherel finansuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpryemstv miasoperobnoi haluzi Ukrainy" [Formation of Sources of Financing of Innovative Activity of the Enterprises of Meat Processing Branch of Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 5(3) (2016): 45-48.

Kulman, A. M. *Ekonomicheskiye mekhanizmy* [Economic Mechanisms]. Moscow: Progress, 1993.

Lebid, V. S. "Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm finansovoho zabezpechennia ahrarnoho vyrobnytstva" [Organizational and Economic Mechanism of Financial Support of Agricultural Production]: *dys. ... kand. ekon. nauk*, 2017.

Litvinov, O. S., and Kaptalan, S. M. "Sutnist ta vydy mekhanizmiv v ekonomitsi" [The Essence and Types of Mechanisms in the Economy]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, no. 6(11) (2017): 146-149.

Masliuhova, L. V., Olshanskyi, H. V., and Rallie, N. V. "Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizmy finansuvannia vydiv ekonomichnoi diialnosti" [Organizational and Economic Mechanisms of Financing Economic Activities]. Reformuvannia ekonomiky Ukrainy: efektyvne vyrobnytstvo, konkurentni rehiony, makroekonomichna rivnovaha. <http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/148129>

Mazniev, H. Ye. "Finansuvannia innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpryemstv" [Financing of Innovation and Investment

Activities of Enterprises]. *Ekonomika transportnoho kompleksu*, no. 22 (2013): 72-81.

Pohrishchuk, B. V. *Orhanizatsiino-ekonomichni zasady efektyvnoho funktsionuvannia zernoproduktovoho pidkompleksu* [Organizational and Economic Principles of Effective Functioning of the Grain Subcomplex]. Ternopil: Dzhura, 2009.

Polozova, T. V. Sheiko I. A. "Aktualni problemy finansuvannia investytsiinoi ta innovatsiinoi diialnosti promyslovykh pidpryemstv" [Current Problems of Financing Investment and Innovation Activities of Industrial Enterprises]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2 (2015): 108-117.

Polozova, T. V., and Ovsichenko, Yu. V. "Sutnist orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu funktsionuvannia pidpryemstv promyslovosti" [The Essence of the Organizational and Economic Mechanism of Functioning of Industrial Enterprises]. *Visnyk MSU. Ekonomichni nauky*, vol. VIII, no. 1-2 (2005): 63-65.

Rud, N. T. "Innovatsiinyi potentsial personalu pidpryemstva: sutnist, upravlinnia ta metody otsinky" [Innovative Potential of Enterprise Personnel: Essence, Management and Evaluation Methods]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2 (2019): 180-190.

"Slovnnyk ukrainskoi movy" [Dictionary of the Ukrainian Language], vol. 4. 1973. <http://sum.in.ua/s/mekhanizm>

Savitska, O. P., and Novostavska, O. I. "Obgruntuvannia vyboru dzherela finansuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpryemstv" [Justification of the Choice of the Source of Financing of Innovative Activity of Enterprises]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, vol. 24, no. 4 (2019): 156-164.

Tverdushka, T. B. "Udoskonalennia orhanizatsiinoho mekhanizmu stymulivannia personalu do stvorennia innovatsii na pidpryemstvi" [Improving the Organizational Mechanism of Stimulating Staff to Create Innovations in the Enterprise]. *Tekhnolohichniy audyt ta rezervy vyrobnytstva*, no. 3(5) (2015): 50-55.

Vashchenko, N. V. "Etapizatsiia protsesu formuvannia innovatsiinoho potentsialu personalu torhovelnoho pidpryemstva" [Staging of the Process of Formation of Innovative Potential of the Personnel of the Trade Enterprise]. *Ekonomika rozvytku*, no. 3 (2014): 75-79.

Vashchenko, N. V. "Osnovy vidboru dominant formuvannia innovatsiinoho potentsialu personalu torhovelnoho pidpryemstva" [Basics of Selection of Dominants of Formation of Innovative Potential of the Personnel of the Trading Enterprise]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 3 (2015): 49-54.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2020 р.